# TALABALAR MUSTAQIL ISHINING REPRODUKTIV VA IJODIY KOMPONENTLARI O‘ZARO BOG‘LIQLIGINI EPISTEMIK TA’MINLASHNING NAZARIY-DIDAKTIK MODELI

**Rashidxon Uulu Atabek**
Turan Unternatioanl University o‘qituvchisi,
Namangan davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi
*ORCID: 0009-0009-3327-4909*
Email: atabekrashidxonugli@gmail.com

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.24126202***

***Annotatsiya:*** *Mazkur tezisda oliy pedagogik ta’limda talabalar mustaqil ishining reproduktiv va ijodiy komponentlari o‘rtasidagi funksional aloqadorlikni ta’minlashning nazariy-didaktik asoslari tahlil qilingan. Tadqiqotda reproduktiv tayanchdan ijodiy mahsulot yaratishga o‘tishni ta’minlovchi Reproduktiv–Epistemik–Ijodiy (REI) integrativ modeli hamda talabaning bilish jarayonini boshqaruvchi epistemik ko‘prik mexanizmi bayon etilgan.*

***Kalit so‘zlar:*** *mustaqil ish, reproduktiv komponent, ijodiy faoliyat, epistemik ta’minlash, REI modeli, epistemik ko‘prik, pedagogik ta’lim.*

***Аннотация:*** *В данных тезисах анализируются теоретико-дидактические основы обеспечения функциональной взаимосвязи между репродуктивным и творческим компонентами самостоятельной работы студентов педагогических вузов. Обоснована интегративная модель РЭТ (Репродуктивно–Эпистемически–Творческая) и эпистемический механизм перехода от репродуктивной базы к созданию авторского творческого продукта.*

***Ключевые слова:*** *самостоятельная работа, репродуктивный компонент, творческая деятельность, эпистемическое обеспечение, модель РЭТ, эпистемический мост, педагогическое образование.*

***Abstract:*** *This paper examines the theoretical and didactic framework for ensuring functional integration between reproductive and creative components in higher education students' independent study. The author introduces the REI (Reproductive–Epistemic–Innovative/Creative) model and the epistemic bridge mechanism, enabling students to progress systematically from basic knowledge recall to authentic, evidence-based pedagogical problem-solving.*

***Keywords:*** *independent study, reproductive component, creative activity, epistemic scaffolding, REI model, epistemic bridge, pedagogical education.*

## KIRISH

O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida kredit-modul tizimining izchil joriy etilishi mustaqil ta’lim ulushini umumiy o‘quv yuklamasining 50–60 foizigacha oshirdi. Biroq an’anaviy ta’lim amaliyotida mustaqil ish ko‘pincha yo mexanik qayta tiklash (tayyor konspekt, referat) yoki hech qanday nazariy va daliliy asossiz bajariladigan subyektiv topshiriqlar shaklida qolmoqda. Natijada «to‘g‘ri, lekin inert bilim» bilan «yangi, ammo ilmiy asoslanmagan g‘oya» o‘rtasida uzilish vujudga keladi. Mazkur muammoning metodik yechimi reproduktiv va ijodiy faoliyatni qarama-qarshi qutblar emas, balki epistemik jihatdan boshqariladigan yagona kognitiv kontinuum sifatida loyihalashni taqozo etadi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI REI MODELI

Tadqiqotimizda ilgari surilgan Reproduktiv–Epistemik–Ijodiy (REI) integrativ modeli talabaning bilish agentligiga tayanadi. Mazkur modelda reproduktiv komponent «past darajadagi keraksiz bosqich» sifatida inkor etilmaydi, balki keyingi ijodiy izlanish uchun semantik, operatsion va faktik tayanch vazifasini bajaradi. REI modelining tizim hosil qiluvchi o‘zagi — «epistemik ko‘prik» bo‘lib, u quyidagi bosqichli mantiqda kechadi:

1. Qayta tiklash (Retrieval): tayanch tushunchalar, qonuniyatlar va algoritmlarni xotiradan aniq faollashtirish;
2. Anglash va generativ qayta ishlash: bilimni o‘z so‘zlari bilan izohlash, konseptual xaritalar va sabab-oqibat zanjirini tuzish;
3. Epistemik asoslash: «Nega bunga ishonish mumkin?», «Qaysi manba va dalil buni tasdiqlaydi?» savollari orqali bilimlarni ilmiy verifikatsiyalash;
4. Transfer va variativlik: o‘rganilgan usulni o‘zgargan pedagogik vaziyatlarga ko‘chirish;
5. Ijodiy mahsulot yaratish: yangi metodik yechim, keys, dars ishlanmasi yoki didaktik model loyihalash;
6. Refleksiya va qayta qurish: o‘z yechimining ilmiy dalillanganligi, yangiligi va cheklovlarini metakognitiv tahlil qilish.

**Xulosa.**

REI modelining amaliyotga tatbiq etilishi talabalar mustaqil ishini formal topshiriq bajarishdan o‘zlashtirilgan nazariy bilimlarni yangi pedagogik loyihalarga ongli ravishda transformatsiya qilish jarayoniga aylantiradi. Bunda o‘qituvchi faqat nazorat qiluvchi emas, balki epistemik savollar beruvchi va pedagogik yordamni (scaffolding) talaba layoqatiga qarab adaptiv so‘ndiruvchi moderator rolini egallaydi.

**Adabiyotlar ro‘yxati:**

1. Abduqodirov A.A, Pardayev A.X. Masofali o‘qitish nazariyasi va amaliyoti// Monografiya. –Toshkent. 2009. –146 b.
2. Rashidxon Uulu, Atabek “Talabalar mustaqil ishining reproduktiv va ijodiy tarkibiy qismlari o‘zaro bog‘liqligini epistemik ta’minlash” Monografiya / Atabek Rashidxon Uulu. – Namangan: “Sunrise-pro” nashriyoti, 2026. – 140 b.
3. Auezova R.T. The organization of independent education of future teachers // Tálim fan va innovasiya 2023. – № 3. –B. 405-408.
4.Fiorella L., Mayer R.E. Eight Ways to Promote Generative Learning. Educational Psychology Review, 2016. – P. 717–759.
5. Chinn C.A., Rinehart R.W., Buckland L.A. Epistemic Cognition and Evaluating Information. In Handbook of Epistemic Cognition, Routledge, 2016. – P. 241–253.